

Dette udvidet resumé er udgivet i det elektroniske tidsskrift

Artikler fra Trafikdage på Aalborg Universitet
(Proceedings from the Annual Transport Conference at Aalborg University)

ISSN 1603-9696

<https://journals.aau.dk/index.php/td>

Cykelvenlig byudvikling på tværs af tæthedsniveauer – erfaringer fra 34 danske byudviklingsområder

Emil Maj Christensen, emil@cyklistforbundet.dk

Projektleder "Cykelvenlig byudvikling og stationsområder"
Cyklistforbundet

Abstrakt

Dette paper præsenterer resultater fra analysen af 34 danske byudviklingsområder med fokus på sammenhængen mellem bystruktur og cykling. Analysen bygger på data fra 1.817 beboere kombineret med fysiske og geografiske forhold. Resultaterne viser, at de højeste cykelandele findes i tætte byområder, men at cykling kan styrkes i alle tæthedstyper gennem målrettet planlægning. I lav tæthed er direkte forbindelser, nærhed til funktioner og reduktion af barrierer afgørende. I mellem tæthed er potentialet til stede, men afhænger af netværkets sammenhæng og prioritering. I høj tæthed er kvalitet, kapacitet og plads til cyklen centrale faktorer. Analysen peger på, at cykling i høj grad formes af byens struktur frem for individuelle præferencer. Cykelvenlig byudvikling kræver derfor, at cyklen tænkes ind tidligt som et strukturerende element. Paperet bidrager med konkrete planlægningsprincipper til fremtidige byudviklingsprojekter.

Indledning

Cykling er en central del af transportsystemet i danske byer og spiller en vigtig rolle i forhold til både mobilitet, klima og folkesundhed. Samtidig er det velkendt, at cykelandelen varierer betydeligt mellem forskellige typer byområder. De højeste cykelandele findes typisk i tætte, funktionsblandede byområder, hvor afstande er korte, og hvor infrastrukturen understøtter cyklen som et effektivt transportmiddel.

I nyere byudviklingsområder – særligt i områder med lav og mellem tæthed – ses der derimod ofte lavere cykelandele. Disse områder er i mange tilfælde planlagt med større afstande mellem funktioner og en struktur, der i højere grad understøtter biltransport. Samtidig er det netop i disse områder, at en stor del af den aktuelle og fremtidige byudvikling finder sted.

Dette rejser et centralt planlægningsspørgsmål: hvordan kan nye byområder udvikles, så cyklen bliver et naturligt og attraktivt valg i hverdagen – også uden for de mest tætte bykerner?

Dette paper tager udgangspunkt i vidensprojektet *Cykelvenlig byudvikling*, hvor Cyklistforbundet har analyseret 34 nyere danske byudviklingsområder. Formålet er at identificere, hvilke byplanmæssige forhold der har betydning for cykling, og hvordan disse forhold varierer på tværs af tæthedstyper. Paperet søger dermed at bidrage med konkret, praksisnær viden til planlæggere og beslutningstagere.

Datagrundlag og metode

Analysen er baseret på et omfattende og sammensat datagrundlag, der kombinerer kvantitative analyser med kvalitative indsigter.

Kernen i datagrundlaget er en spørgeskemaundersøgelse blandt 1.817 beboere i 34 udvalgte byudviklingsområder i Danmark. Disse områder er identificeret som nyere udviklede boligområder og er udvalgt, så de samlet repræsenterer forskellige geografiske og strukturelle kontekster.

Undersøgelsen indeholder oplysninger om:

- Transportvalg og cykelfrekvens
- Afstande til arbejde, uddannelse, indkøb og fritidsaktiviteter
- Formål med rejser
- Socioøkonomiske forhold

Derudover er der indsamlet data om de fysiske omgivelser, herunder:

- Cykel- og bilinfrastruktur
- Tilgængelighed til destinationer
- Topografi
- Bystruktur og tæthed

Analysen er gennemført ved hjælp af både bivariate og multiple statistiske analyser. Formålet har været at identificere systematiske sammenhænge mellem cykelniveau og byplanmæssige variable. De statistiske analyser er suppleret med kvalitative udsagn fra beboere om, hvad der motiverer eller hæmmer cykling i hverdagen.

Områderne er opdelt i tre overordnede tæthedstyper:

- Lav tæthed (ca. 2–5 beboere pr. 1000 m²)
- Mellem tæthed (ca. 4–18 beboere pr. 1000 m²)
- Høj tæthed (ca. 10–37 beboere pr. 1000 m²)

Analysen fokuserer primært på retning, konsistens og robusthed i sammenhængene frem for præcise effektstørrelser.

Resultater

Lav tæthed – behov for struktur, forbindelser og nærhed

I områder med lav tæthed er cykling især udfordret af større afstande og en lav koncentration af funktioner. Det betyder, at cyklen sjældent bliver det oplagte valg uden en målrettet planlægningsindsats.

Analysen viser, at følgende forhold har særlig betydning:

- Direkte og fritliggende cykelforbindelser til by og centrum, som reducerer rejsetid og øger oplevet tryghed
- Sammenhængende cykelstier langs større veje, der muliggør effektive og forudsigelige ruter
- Niveaufri krydsninger af større trafikårer, som er afgørende for især børns og unges tryghed
- Kort afstand til daglige funktioner, især dagligvareindkøb
- Et tæt internt netværk af cykelstier i lokalområdet, der understøtter både hverdagsture og spontane ture
- Begrænsning af bilens konkurrencefordele, eksempelvis gennem parkeringsstrategier
- Flade områder eller mulighed for jævne ruter, som gør cykling mere komfortabel

Samlet peger resultaterne på, at cykling i lav tæthed ikke opstår af sig selv, men kræver en bevidst og konsekvent prioritering i planlægningen.

Mellem tæthed – et latent potentiale

Områder med mellem tæthed rummer generelt bedre strukturelle forudsætninger for cykling, men analysen viser, at potentialet ikke nødvendigvis realiseres.

Centrale faktorer er:

- Nærhed til bycentrum eller lokalcentre, som skaber flere relevante destinationer
- Direkte cykelforbindelser langs større veje til centrale mål
- Let adgang til cykelparkering ved boligen, så cyklen er et nemt valg i hverdagen
- Placering og tilgængelighed af bilparkering, som påvirker transportvalg
- Cykelinfrastruktur i grønne omgivelser, der øger attraktiviteten
- Topografiske forhold, herunder jævne ruter

Disse områder repræsenterer et vigtigt planlægningsmæssigt potentiale, hvor relativt moderate ændringer kan have en betydelig effekt på cykling.

Høj tæthed – kvalitet, kapacitet og prioritering

I områder med høj tæthed er cykling generelt udbredt, men analysen viser, at kvaliteten af infrastrukturen er afgørende for, hvor meget cyklen faktisk bruges.

Følgende forhold er særligt vigtige:

- Et tæt og sammenhængende netværk af cykelstier
- Cykelstier langs større trafikårer, som sikrer direkte forbindelser
- Genveje for cyklister, der reducerer rejsetid
- Tilstrækkelig bredde og kapacitet, så cykling opleves komfortabelt
- God vedligeholdelse af belægning
- Tryk og tilgængelig cykelparkering
- En bevidst prioritering af cyklen i byrummet i forhold til bilen

I høj tæthed handler det således i høj grad om at understøtte og fastholde et allerede højt cykelniveau gennem kvalitet og prioritering.

Perspektivering

Resultaterne peger samlet set på, at transportadfærd i høj grad formes af de fysiske rammer, som byplanlægningen skaber.

Analysen indikerer, at en høj cykelandel i høj grad kan forklares af byplanmæssige forhold – såsom struktur, tilgængelighed og infrastruktur – snarere end udelukkende individuelle præferencer.

Samtidig viser analysen, at der ikke findes én universel løsning. Cykelvenlig byudvikling kræver differentierede tilgange afhængigt af tæthed, kontekst og eksisterende strukturer.

Det er særligt relevant i en dansk kontekst, hvor en betydelig del af fremtidens byudvikling forventes at ske i områder uden for de største bykerner. Her kan resultaterne bidrage til at sikre, at cyklen tænkes ind fra starten.

Konklusion

Analysen af 34 danske byudviklingsområder viser, at:

- De højeste cykelandele findes i tætte byområder
- Cykling kan styrkes i alle tæthedstyper gennem målrettet planlægning
- Bystruktur, tilgængelighed og infrastruktur er afgørende faktorer

Tre overordnede konklusioner kan fremhæves:

- Lav tæthed kræver stærke forbindelser og nærhed til funktioner
- Mellem tæthed rummer et stort potentiale, men kræver prioritering
- Høj tæthed afhænger af kvalitet, kapacitet og prioritering

Cykelvenlig byudvikling er dermed ikke alene et spørgsmål om tæthed, men om hvordan byens struktur understøtter direkte, trygge og attraktive cykelrejser i hverdagen.